FROM : ÖMER KANAT /Germany

عبدالخليل نىڭ ھاياتى ھەققىدە بېيجىن دىن كەلگەن فاكس

ا - ب ت.

بۈگۈنكى كۈندە ئۆزىنىڭ ئىسسىق قانلىرى، قىممەتلىك ۋاقىتلىرى

بەدىلىگە دۇنيادا كۈندىن-كۈنگە ئىزى يوقاپ كېتىۋاتقان

ئۇيغۇر مىللىتىنى قىسقىغىنا ۋاقىت ئىچىدە دۇنيا جامائەت-

چىلىكىگە تونۇتقان كىشىلەرنىڭ ئىڭ جەڭگىۋار، پىداكارلىقە-

لىرىدىن بىرى بولغان ئابدۇخېلىل مۇللا ئاخۇن چەتئەلدە ياشاۋاتقان

ئۇيغۇرلارغا نىسبەتەن ناتونۇش بىر كىشى، ئۇ بەزىلەر دەۋاتقان

ئاتالمىش، لوپنۇر، پولۇيىسىنىڭ نامسىز قەھرىمانىمۇ ئەمەس.

ۋە ياكى چەتئەلدىكى بار بىلەن يوق، ئۆتمۈشىنى قورلاپ قالغان

ۋەھىمە، دەرىنەكلەرنىڭ تەسىرىگە ئۇچرىغانمۇ ئەمەس.

بەلكى، ئۇ مۇشۇ ئەسىرنىڭ ئاخىرلىرىدا ئۆزىنىڭ دىنى-مىللىتى

ئۈچۈن ھەقىقەتنى، توقماي سۆز ھەرىكىتىدە كۆرسەتكەن

ۋە كۆرسىتەلەيدىغان قەھرىمان باتۇرلار قاتارىدىكى بىر كىشى خالاس.

ئابدۇخېلىل مۇللا ئاخۇن 1970 - يىلى غۇلجا شەھەرىنىڭ بايانداي

كەنتىدە. تۇغۇلغان 75 - يىلىدىن - 77 - يىلىغىچە ئائىلە

تەربىيەلەشتە . ٧٧ ـ يىلىدىن ٨٥ ـ يىلىغىچە خىتاي باشلانغۇچ
مەكتەپ تەربىيەسىدە بولغان . ئۇ ئائىلىسىدىكى . بەزى سەۋەبلەرد
ئىقتىساد . قىيىنچىلىق . بولۇشى . مۇھىمى ٢ . تويە يىلىدىن . باشلانغۇچنى
يۈتتۈرۈپلا . توختاپ قالغان .
ئۇ شۇنىڭدىن كېيىنكى . ھاياتىنى . جەمئىيەتتە ~~[illegible]~~ تىجارەتچىلىك .
ۋە شۇنىڭغا ئوخشاش . تىرىكچىلىك يوللىرى . بىلەن ئۆتكۈزگەن
ئۇ شۇ جەريانىدا . غۇلجا شەھەردىكى . قارقاي مەھەللىسىگە كۆچۈپ
كەلگەن ھازىرمۇ . ئۇنىڭ ئائىلىسى . شۇ يەردە ..
بۇ يەردە . شۇنى . قىستۇرۇپ ئۆتۈپ كېتىشكە . توغرا . كېلىدۇكى .
٨٥ ـ يىللارنىڭ ئاخىرى . ٩٠ ـ يىللارنىڭ باشلىنىشى بىلەن . زەھەرلىك
چېكىملىكتىن ئىبارەت . ۋەزىل . دۈشمەن ئۇيغۇر جەمئىيىتىگە .
ئاستا سوقۇنۇپ كىرىشكە . باشلىدى [ئىچىملىككە . ھەددىدىن زىياد
بېرىلىشمۇ . بۇنىڭ ئىچىدە]] شۇنىڭ . بىلەن بىرلىكتە . يىل ئۆتمەيلا .
ئۇيغۇر ياشلىرى ئىچىدە . خېلىلا . ئومۇملىشىپ قالدى .

3 . سەھىپە

قىسقىسى، جەمئىيەتنىڭ كۈچلۈك تەلەپ - ئىنكاسلىرى، خىتاي

ھۆكۈمىتىنى بۇ ئىشلارغا قارىتا ئۆسۈمى يۈزلىك قارشى تۇرۇش

قارارىنى چىقىرىشقا مەجبۇر قىلدى. شۇنىڭ بىلەن جەمئىيەتنىڭ -

ھەرقايسى ساھەلىرىدە، زەھەرلىك چېكىملىككە قارشى ھەرىكەتلەر

جانلىنىپ كەتتى. 96 - يىلنىڭ ئاخىرلىرىدا، ئابدۇخېلىل باشلىق

بىر قانچەلىغان كىشىلەر باشچىلىقىدا، باشلانغان ئىلى ياشلار

مەشرىپى. ئەنە ئاشۇنداق، زەھەرلىك چېكىملىك، ئىچىملىككە

قارشى تۇرۇشنى مەقسەت قىلغان شۇنداقلا خىتاي ھۆكۈمىتى

تۈزى. قوللىغان قانۇنلۇق ئاممىۋى سورۇن ئىدى. كېيىنكى

كەينىدىكى. ياشلار مەشرەپلىرى، كېيىن غۇلجىدا ئىشلەنگەن

مەدەنىيەت يۇرتى، ئىشەنچلىك. ئىشەنچلىك. كىشىلىرىنى يىغىشنى

بىلەن بىرگە، ھەمدە بىر قورالىق قىسمىنىڭ قوللاپ - قۇۋۋەتلەپ

تۇرۇپ، ياردەملىرى بەرگىنى ئۈچۈن دېيىشلەردە، ئەيلان قىلىنسىمۇ

ئۇنىڭ خىتايلارغا قانۇنغا خىلاپ ئەمەسلىكىگە بىر نەرسە يان،

ـنا بىر خىل دىنىي - مىللىي ئۈچۈن خىزمەت قىلىشنى باشلىغانىدى.
ۋاقىتتا ئۇ ياشلارنى تەربىيەلىگى. ئىككى بالىسى بار. بىر ئائىلە.
باشلىقى ئىدى. بىر تەرەپتىن شەھەر بىلىك. ئەمما ھېچ بالىق،
ئائىلىسى خىزمەت، ھەممە ئىشىنى يىگىتتىن ئالغان بولسا
ھەرگىزمۇ قايتۇرالمىدى. ھەتتا كۈندىن - كۈنگە دىنىي مىللىتى
ئۆيلىرىدىغان ئائىلىلەر. ئۇنىڭدا ئىشىمۇ. كۆرەلمىگۈدەك كۆردى. چۈنكى.
ئۇ ئائىلىلەر ئىشىنىڭ ئورنىنىڭ ھەقىقەتتە قانداق بولىدىغانلىقىنى
ئانا يىتى ياخشى چۈشەنمىگەن بولغان چۈشەنچە بولىدىغان ھالەت
بېھاتىرلىق ئۆزىنى ھەقىقى مۇسۇلمان ئۆزىنى ئۆزى چۈشەنگەن
مۇسۇلمان ياشلىرىدا. ئانا يىتى خوب تەبىئىدۇ. شۇڭا توغرىسى ھانا
مۇستەقىللىق چۈشەنچە پەيدا قىلالىغان يېزىلارنىڭ ھەممىسى قارىشىلىرىدىكى
تاشقى كۈچلەر. بىر تەرەپتىن بولماسلىقى. بەلكى ئىشى يەردىكى
زۇلۇم - زورلۇق، ئادالەتسىزلىكلەر شۇ باتۇرلارنىڭ چىقىش
نىشانى تۈپتىن سەۋەب بولدى. ئۇ ھەم بولغانىدى.

٦ - بەت

ئابدۇخېلىل بىلەن مەن بىر قانچە سورۇنلاردا بىللە بولغان ئىدىم،

دېمىسىمۇ ئىسلامنىڭ ھەقىقىي دىن ئىكەنلىكىنى چۈشەندۈرۈش، ئۇ

مىللىتىمىزنىڭ بۇرۇنقى ئەنئەنىسى، ئۆرپ. ئادەتلىرىدىن جەمئىيەتتە

كۈندىن - كۈنگە. يوقىلىش گىردابىغا كېتىۋاتقانلىقىنى.

سۆزلەشتىن ئىبارەت بولاتتى. ئۇنىڭ مەشرەپ سورۇنلىرىدىكى بىردىن -

بىر چۈشەندۈرۈش پىرىنسىپى ئىدى. ئۇنىڭ بۇ دائىرىدىن تولا ئاشقۇچە

تېخىدا. سۆزلەيتتى. ئۇنىڭ بىرەر قېتىممۇ. سىياسەت توغرىلىق

سۆزلىگىنىنى ئاڭلاپ باقمىغان ئىدىم. ئابدۇخېلىلغا ئوخشاش

بىر قانچىلىغان ياشلارنىڭ قىممەتلىك. ۋاقىتلىرى چىقىرىشتى.

بىلەن ئىلى دائىرىدە. ئىجىملىك. جىگىسلەپ قىلىنغان.

ياشلارنىڭ سانى بارغانچە تولۇپ تاشۇپ كەتتى..

95-يىل 6-ئاينىڭ 5-كۈنى ئىلى ياشلىرى مەشرەپلىرىنى تېخىمۇ-

سېستىمىلىق. قىلىشى ئۈچۈن ئۇيۇشتۇرۇلغان ئۇسۇلى يوزلىنىك يىلىدا.

ياشلار، ئابدۇخېلىلنى بۇ يىغىنغا جەمئىيەتنىڭ ھەممە ساھەلىرىدىن

...

تۈزگەن. تەكلىپ قىلىنغان ئىدى. ئىلغۇسىزلىكتە رادىيو ل. ئىستانسىلىرى.

بۇ يىغىنغا چاقىرىلغان كېيىنكى مۇخبىرلىرى. بۇ يىغىنغا كەلدى. ئەمما ھۆكۈمەت

تەرىپىدىن تەكلىپ قىلىنغانلار يىغىنغا كەلمىدى. باش قىلىپ.

سايلىدى. شۇ يىغىندىن كېيىن. ئۇ يالاسلىق ساقچى ئابدۇخېلىل.

باشلىق. بالىلارنى چاقىرتىپ. شۇ ئىش بىلەن توغرۇلۇق سوراق قىلدى.

ئابدۇخېلىل. بۇ سوراقتا. خىتاي ساقچىلىرى بىلەن داۋالىشىپ.

ئۇلارنىڭ ۋە باشقىلارنىڭ قىلىۋاتقان ئىشلىرىنىڭ خىتاي قانۇنىغا

خىلاپ ئەمەسلىكىنى ئىسپاتلىغان ساقچىلارمۇ. بۇ سوراقتىن قانۇنىي

سىز ئىكەنلىكىنى ئېتىراپ قىلىپ. ئۇلارنى قويۇۋەتكەن.

شۇ ئىشلاردىن كېيىن غۇلجا ياشلىرى ئىچىدە مەسلى كورولسىگەن

دىنىي مىللەتنى تونۇش تەرەققىياتى بارلىققا كەلدى.

خىتاي ھۆكۈمىتى بۇ تەرەققىياتتىن قاتتىق چوچۇپ. 95-يىل

8-ئاينىڭ 13-كۈنى ئابدۇخېلىل باشلىق 3 بالىنى قولغا ئالدى.

شۇنىڭ بىلەن بۇ توغرۇلۇشنى بىلگەن ئابدۇخېلىل. خىتاي ھۆكۈمىتى

دىن

7 - بەت

نىمە ئۈچۈن ئۇنتۇلغانلىق. سەۋەبىنى قاتتىق تەلەپ قىلىپ تۇرىۋالدى.

خىتاي ھۆكۈمەتلىرى بۇ سوئاللارغا ئەمەلىيەتتە جاۋاپ بېرەلمىدى.

بۇ ھەققانىيەتسىزلىككە چىدىمىغان ئابدۇخالىل تۇرمىدە.

ئاچلىق ئېلان قىلدى، نەچچە كۈندىن كېيىن ھوشىدىن كەتكەندىن كېيىن

ئوبلاستلىق دوسلۇق دوختۇرخانىغا يۆتكەپ بېرىلدى. دوختۇرخانىنىڭ

بىرنەچچىلىك ... داۋالىشى ئۈنۈم بەرمىگەندە ئۆيىدە داۋالىنىشقا سا-

قچىلار ئامالسىز رۇخسەت قىلغان (شۇدى) ئۇنىڭ قاتتىق قىيناش

ئاچارچىلىق. ئۇنى بىرلىك زەنجىلىك شتۇرۇ [illegible] تىكەن ئىدى.

ئۆيىدە داۋالىنىش جەريانىدىمۇ ئۇنى ساقچىلار قاتتىق كۆزىتىپ

تۇردى. ئۆيىدە بىر ئاي داۋالانغاندىن كېيىن كۆزىتىپ يۈرگەن

ساقچىلارغا تۇيدۇرماي. قېچىپ كەتكەن. 95. يىلى. 16. ئاۋغۇستتىكى

نامايىشمۇ ھوشۇ بالىلارنىڭ ناھەق تۇتۇلغانلىقى ئۈچۈن.

بولغان ئىدى، ئەمە 18-ئاۋغۇست. خىتاي ھۆكۈمىتى. مەشرەپ

ئويناشنى بىراقلا چەكلىدى.

8 - بەت

ئابدۇخېلىل. ھەقىقىي يۇرتچىن. ۋاقىتلىرىدا، مەشرەپلەردە ئىشلىدى
بارغان. يائالمىيەتلىرى. يەنىمۇ ئىلمىي بارغان. ئۇنىڭ ھەرىكەتلىرى
ئەخلاق ئىچىدە تېزدىنلا قاتتىق غۇللاشقا. ئېرىشكەن (چۈنكى ئۇ-
ھەقىقەتنى تەۋسىيە قىلاتتى) ۋە يەنە باشقا بىرخىل جەمئىيەتنىڭ
تۈزۈلۈشى تەرەققىياتى بارلىققا كەلدى. مەسىلەن؛ مەسچىتلەرگە
كىرىدىغان ياشلارنىڭ سانى كۈندىن-كۈنگە كۆپەيگەن.
ئىچىملىك- چېكىملىككە بېرىلىشمۇ مەشرەپ ياشلار ئىچىدە نامايىتى
ئاز كۆرۈلدى. خىتاي ھۆكۈمىتى، بۇ ئىشلارنى سەزدى 96 - يىل-
4- ئاينىڭ ٥ى- كۈنى ئۇمۇمىي يۈزلۈك. تۇتۇش باشلىدى.
بۇ نۆۋەتتە. تۇتۇلغان بالىلارنىڭ جىنايىتى. خىتاي ھۆكۈمىتى جىنايى.
ئىشلار قانۇنىنىڭ ئىچىدىكى قايسى بىر- بىرىگە ئۇيغۇن. كەلمەيتى.
پەقەت. ئۇلارنىڭ ناماز ئوقۇيدىغان زەھەرلىك. چېكىملىك.
چەكمەيدىغان ھاراق ئىچمەيدىغانلا جىنايىتى بار ئىدى.
ئابدۇخېلىل. بۇ توردا. قولغا چۈشمىدى. ئۇنىڭ شۇ تۇتۇش ۋاقىتلىرىدا

دېگەن بىر نەپەس كېيىن. ھەممە. تىپىسىدىن چىقمايدۇ. سىنايىنىڭ

بۇ تۈزۈمى. بولسا. بىز كەڭ. دېڭىزدا. يورتىمىزنى يېلىق يىگەن ئىدى.

موشۇنداق تۇتۇش — تۇتۇلۇشلارنى كېيىن خەلق ئېچىدىن.

خىتاي. ھۆكۈمىتىگە نىسبەتەن يوشۇرۇن غەزەپ، پەيدا بولدى.

ھەتتا بەزىلەر. ھۆكۈمەت خىزمەتلىرىدىن چېكىنىپ، چىقتى.

بۇنداق چېكىنىش، 96 - يىلنىڭ ئاخىرلىرى، 97 - يىلنىڭ باشلىرىدا.

تېخىمۇ، ئەۋجىگە چىقتى. شۇنىڭ بىلەن بىرگە. ھۆكۈمەت ئىشكە

باج تولىمە يىغقان ئىشلارمۇ، ئاستا- ئاستا كۆرۈلگىنى تۇردى.

دۆلەتلىك بىر باشقالارنىڭ 96 - يىلى 10 - ئاي ئاخىرلىرىدا.

قورالىق قىسىمنىڭ ئىككى. ئەسكەرگە پىچاق تىقىپ. بىرىنى ئۆلتۈرۈپ يەنە بىرىنى

يارىلاندۇرغانلىقىنى بۇنىڭ ئەمەلى ئىسپاتى ئىدى.

خىتاي ھۆكۈمىتى بۇ ئىشلاردىن يەنە قاتتىق چۈچۈپ كەتتى، ۋە

مۇھىم يەرلەردىن قوللىنىشقا، ئىكەن - ئىشىۋىم. سىياسىتى. يەنە باشقىدىن

خەلق ئىچىدە. ئىجرا. قىلىنىشقا. باشلىدى. شۇنداقلا 97. يىلى

فېۋرالنىڭ 5/7 . كۈنىدىكى قانلىق ۋەقەگە خىتاي ھۆكۈمىتى ئۆزى باش

سەۋەبچى بولدى. غۇلجا.

E-Mail:info@synatron.de